

Sygn. akt III Ua 3/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lutego 2020r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Piotr Witkowski
Sędziowie:	SSO Danuta Poniąowska (spr.) SSO Mirosław Kowalewski
Protokolant:	st.sekr.sąd. Marta Majewska-Wronowska

po rozpoznaniu w dniu 26 lutego 2020r. w Suwałkach na rozprawie

sprawy z wniosku **I. S. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w W.**

o zasiłek chorobowy

na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

od wyroku Sądu Rejonowego w Suwałkach IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 18 grudnia 2019r. sygn. akt IV U 142/19

oddala apelację.

Sygn. akt III Ua 3/20

UZASADNIENIE

Decyzją z 12.06.2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. odmówił I. S. (1) prawa do zasiłku chorobowego za okres: od 22.08.2017 r. do 04.10.2017 r. i zobowiązał do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego z funduszu wypadkowego w kwocie brutto (...)zł. wraz z odsetkami od daty doręczenia decyzji do dnia zwrotu nienależnie pobranego świadczenia.

Od powyższej decyzji odwołanie wniosła I. S. (1), domagając się jej uchylenia.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. domagał się jego oddalenia. Ponownie wskazał, iż w trakcie niezdolności do pracy orzeczonej na sporny okres odwołująca w dniach 31.08.2017 r. i 28.09.2017 r. świadczyła pracę, uczestnicząc w posiedzeniach Rady Nadzorczej (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ł. i otrzymała z tego

tytułu wynagrodzenie, zatem zasiłek chorobowy wypłacony za sporny okres jest świadczeniem nienależnym i winien podlegać zwrotowi.

Sąd Rejonowy w Suwałkach, wyrokiem z 18.12.2019 r. zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, że I. S. (1) posiada prawo do zasiłku chorobowego w okresie od 22.08.2017 r. do 4.10.2017 r. i nie jest zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego z funduszu wypadkowego w okresie od 22.08.2017 r. do 4.10.2017 r. w kwocie brutto (...)zł. Rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujący stan faktyczny i rozważania prawne:

I. S. (1) pozostawała zatrudniona w (...) sp. z o.o. w W. na podstawie umowy o pracę, z miejscem świadczenia pracy w Aptece przy ul. (...) w S.. W dniu 7 sierpnia 2017 r. uległa wypadkowi przy pracy - doznała złamania kostek podudzia lewego. Otrzymała zwolnienie lekarskie od 22.08.2017 r. do 25.10.2017 r.

I. S. (1) pełni również funkcję członka Rady Nadzorczej w (...) sp. z o.o. w Ł.. Posiedzenia Rady Nadzorczej odbywają się raz w miesiącu. Ubezpieczona wzięła udział w posiedzeniach Rady Nadzorczej:

- w dniu 31.08.2017 r., które było poświęcone przedstawieniu wskaźników (...) w logistyce. Wskaźniki te pokazują w jakim stopniu Spółka spełnia wymogi przestrzegania zasad Dobrej Praktyki Dystrybucyjnej, które niezbędne są do utrzymania zezwolenia i prowadzenia hurtowni farmaceutycznej.

- w dniu 28.09.2017 r. , podczas którego podjęto uchwałę dotyczącą zakupu samochodu do przewozu osób niepełnosprawnych. Zakup samochodu podyktowany był obowiązkiem spełnienia wymogu potrzebnego do utrzymania statusu Zakładu Pracy Chronionej.

W związku z udziałem w posiedzeniach Rady Nadzorczej I. S. (1) otrzymała dwukrotnie kwoty po (...)zł. brutto ((...)zł netto).

Sąd Rejonowy wskazał, że bezsporne w sprawie było, że I. S. (1) w okresie pobierania zasiłku chorobowego tj. w okresie od 22.08.2017 r. do 4.10.2017 r. podlegała obowiązkowemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu zatrudnienia w (...) sp. z o.o. w W. i płatnik ten z uwagi na niezdolność do pracy ustalił uprawnienia ubezpieczonej do zasiłku chorobowego za wyżej wymieniony okres w kwocie(...)zł. i kwotę tę wypłacił. W okresie, kiedy I. S. przebywała na zasiłku chorobowym (leczenie ortopedyczne), wzięła udział w dwóch posiedzeniach Rady Nadzorczej (...) sp. z o.o. w Ł., jako członek Rady Nadzorczej tej spółki, za co każdorazowo otrzymała wynagrodzenie w postaci ryczałtu (...)zł. brutto ((...)zł. netto).

Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z treścią art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25.06.1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 645 ze zm.), ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia.

W ocenie Sądu Rejonowego, do czynności członka Rady Nadzorczej spółki kapitałowej i wynagrodzenia, jakie otrzymała I. S. (1) z tego tytułu ma zastosowanie określenie „praca zarobkowa” w rozumieniu art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej. Od 1 stycznia 2015 r. członkowie rady nadzorczej, którzy otrzymują wynagrodzenie z tytułu pełnienia tej funkcji, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Wynika to z przepisów art. 6 ust. 1 pkt 22 oraz art. 9 ust. 4 i 9 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2017r. poz. 1778 ze zm.). Ponadto członkowie rady nadzorczej podlegają obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego. W obowiązującym stanie prawnym, wynagrodzenia oraz inne świadczenia otrzymywane przez osoby należące do składu rad nadzorczych osób prawnych (m.in. spółdzielni mieszkaniowych) zalicza się do przychodów z działalności wykonywanej osobiście, o których mowa w art. 13 pkt 7 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Przychody te, w zależności od okoliczności faktycznych, podlegają opodatkowaniu zryczałtowanym podatkiem dochodowym (art. 30 ust. 1 pkt 5a ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych) lub na zasadach ogólnych określonych w ustawie podatkowej. Ponadto po zakończeniu roku płatnik składek powinien sporządzić imienną deklarację PIT-11, którą należy przekazać

członkowi rady nadzorczej i właściwemu dla miejsca jego zamieszkania urzędowi skarbowemu. Kwoty wykazane w informacji PIT-11, członek rady nadzorczej powinien wykazać w swoim rocznym zeznaniu podatkowym.

Z tych względów Sąd Rejonowy uznał, iż ubezpieczona I. S. (1) wykonywała w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową w rozumieniu art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25.06.1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Ocena taka nie ma jednak wpływu, na ostateczne uznanie, iż I. S. (1) nie ma obowiązku zwrotu wypłaconego zasiłku chorobowego, zachowując prawo do tego świadczenia w spornym okresie. Zgodnie bowiem z regułami prawa ubezpieczeń społecznych, do zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń (art. 84 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) zobowiązana jest osoba, która świadomie pobrała nienależne jej świadczenie:

1) wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących:

a) ustanie prawa do świadczeń,

b) wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części

– pouczona o braku prawa do ich pobierania w tych okolicznościach;

2) przyznane lub wypłacone w wyniku świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę je pobierającą (w szczególności przez posłużenie się nieprawdziwymi zeznaniami lub fałszywymi dokumentami).

Obowiązek zwrotu nienależnych świadczeń realizuje się więc wówczas, gdy organ ubezpieczeń społecznych wydał prawidłową decyzję, pouczając ubezpieczonego o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części; okoliczności te wystąpiły, o czym ubezpieczony organu nie powiadomił, a następnie wypłacane mu świadczenie pobrał. W każdym z tych wypadków istnieje nastawienie osoby pobierającej świadczenia na uzyskanie świadczenia, które jej się nie należy (por. wyr. SN z 17.5.2001 r., II UKN 338/00, OSNP 2003, Nr 3, poz. 71). Takie nastawienie jest oczywiste w wypadku wyłudzenia świadczeń, ale występuje także wówczas, gdy ubezpieczony został pouczony o okolicznościach powodujących ustanie prawa lub wstrzymanie wypłaty świadczeń.

Sąd Rejonowy wskazał, że z okoliczności faktycznych sprawy wynika, iż w spornym okresie odwołująca się brała udział w dwóch posiedzeniach Rady Nadzorczej spółki (tj. 31.08.2017 r. i 28.09.2017 r.). Przedmiotem posiedzenia Rady Nadzorczej w dniu 31.08.2017 r., było przedstawienie wskaźników (...)w logistyce. Wskaźniki te pokazują w jakim stopniu Spółka spełnia wymogi przestrzegania zasad Dobrej Praktyki Dystrybucyjnej, które niezbędne są do utrzymania zezwolenia i prowadzenia hurtowni farmaceutycznej. Z kolei podczas posiedzenia w dniu 28.09.2017r. podjęto uchwałę dotyczącą zakupu samochodu do przewozu osób niepełnosprawnych. Zakup samochodu podyktowany był obowiązkiem spełnienia wymogu potrzebnego do utrzymania statusu Zakładu Pracy Chronionej.

W ocenie Sądu Rejonowego, tak określona, sporadyczna, incydentalna aktywność zawodowa usprawiedliwia zachowanie przez odwołującą prawa do zasiłku chorobowego.

Ponadto, jak wynika z opinii biegłego sądowego z zakresu ortopedii G. K., ubezpieczona I. S. (1) biorąc udział w posiedzeniach Rady Nadzorczej (...) w Ł. m.in. w dniach 31.08.2017r. i 28.09.2017r. nie wykorzystywała zwolnienia do pracy w sposób niezgodny z jego celem. W trakcie rad siedząc i rozmawiając nie wykorzystywała zwolnienia nieprawidłowo. Tego samego typu czynności mogła robić w domu rozmawiając z domownikami. Zwolnienie powodowało możliwość niewykonywania czynności zawodowych w aptece, czego nie wykonywała de facto. Posiedzenie rady nadzorczej miało zupełnie inny charakter i nie powodowało nieprawidłowego wykorzystania zwolnienia.

Wobec takich ustaleń, Sąd Rejonowy uznał, że za okres od 22.08.2017 r. do 4.10.2017 r. przysługuje odwołującej się prawo do zasiłku chorobowego, a zatem otrzymane świadczenie w kwocie brutto (...)zł. nie jest nadpłacone - co skutkowało zmianą zaskarżonej decyzji na zasadzie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł organ rentowy.

Zaskarżył wyrok w całości, zarzucając mu:

1) naruszenia przepisów prawa materialnego w szczególności:

- art. 84 pkt. 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 300 ze zm.) poprzez nie zastosowaniu szczególnych zasad dotyczących przyznawania i wypłacania zasiłku chorobowego;

- art. 66 ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2019 r., poz. 645 ze zm.) w związku z art. 7 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 120 ze zm.) poprzez uznanie, iż organ rentowy był obowiązany do pouczenia odwołującej o braku prawa do pobierania zasiłku;

- art. 84 pkt. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 300 ze zm.) poprzez zwolnienie odwołującej z obowiązku zwrotu zasiłku chorobowego za okres od 22.08.2017 r. do 4.10.2017 r.;

- art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2019 r., poz. 645 ze zm.) w związku z art. 7 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 120 ze zm.) poprzez przyznanie odwołującej prawa do zasiłku chorobowego za okres od 22.08.2017 r. do 4.10.2017 r., pomimo iż zgodnie z tym przepisem ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia.

Wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania od zaskarżonej decyzji, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia. Zasądzenie od odwołującej się na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna i nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy dokonał ustaleń stanu faktycznego oraz przeprowadził właściwą ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Sąd Okręgowy w pełni podziela i akceptuje te ustalenia i właściwą argumentację prawną.

Stan faktyczny sprawy nie był sporny. Odwołująca I. S. (1) wykonywała funkcję członka Rady Nadzorczej (...) sp. z o.o. w Ł., za co otrzymywała wynagrodzenie (ryczałt). Jak słusznie uznał Sąd Rejonowy, do czynności członka Rady Nadzorczej spółki kapitałowej i wynagrodzenia, jakie otrzymała I. S. (1) z tego tytułu ma zastosowania określenie „praca zarobkowa” w rozumieniu art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej. Należy jednak podkreślić za Sądem pierwszej instancji, że posiedzenia Rady Nadzorczej odbywały się sporadycznie – raz w miesiącu i wykonywanie czynności związanych z członkostwem w Radzie Nadzorczej (...) sp. z o.o. w Ł. było incydentalne, sporadyczne. Ponadto ta działalność odwołującej się pozostawała uzasadniona potrzebą środowiskową i społeczną. I. S. (1) jest bowiem zaangażowana w funkcjonowanie rynku farmaceutycznego (sama też prowadzi aptekę).

Prawo ubezpieczeń społecznych ogranicza zakres obowiązku zwrotu nienależnych świadczeń do przypadków pobrania ich nienależnie i w złej wierze (por. T. Zieliński, Stosowanie przepisów i pojęć prawa cywilnego, s. 35). Wyraźnie został wyeksponowany czynnik świadomości pobierania świadczenia nienależnego (wyr. SN z 17.5.2001 r., II UKN 338/00,

OSNP 2003, Nr 3, poz. 71), przy czym o istnieniu jej przesądza (domniemanie ustawowe) dokonanie pouczenia o okolicznościach ustania prawa do świadczeń albo wstrzymania ich wypłaty, bądź wynika stąd, że osoba ta sama spowodowała wypłatę nienależnych świadczeń swoim zawinionym działaniem (por. S. Płażek, Z. Salamon, Zwrot nienależnie pobranych świadczeń, s. 51).

Z przedstawionych względów, dokonując oceny okoliczności faktycznych przez pryzmat przywołanych wyżej orzeczeń Sądu Najwyższego, nie można podzielić stanowiska organu rentowego, iż dwukrotne w okresie spornym pobranie przez odwołującą wynagrodzenia z tytułu udziału w posiedzeniu Rady Nadzorczej (...) sp. z o.o. w Ł. z tytułu członkostwa w Radzie Nadzorczej tej spółki wyłącza prawo odwołującej do zasiłku chorobowego za cały sporny okres. W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że sporadyczna, incydentalna lub wymuszona okolicznościami sprawy aktywność zawodowa (np. udział w posiedzeniach rady nadzorczej spółdzielni mieszkaniowej) może usprawiedliwiać zachowanie prawa do zasiłku chorobowego (por. wyrok z dnia 25 kwietnia 2013 r., I UK 506/12, i przywołane w nim orzecznictwo). Istotną cechą nienależnie pobranego świadczenia z ubezpieczeń społecznych jest świadomość osoby pobierającej świadczenie co do nieprzysługiwania prawa do tego świadczenia w całości lub w części od początku albo w następstwie mających miejsce później zdarzeń (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2001 r., II UKN 338/00, OSNP 2003 nr 3, poz. 71). Judykatura jednolicie przyjmuje, że organ rentowy może domagać się zwrotu nienależnie pobranego świadczenia tylko wówczas, gdy ubezpieczonemu można przypisać złą wolę. Obowiązek zwrotu obciąża tylko tego, kto przyjął świadczenie w złej wierze wiedząc, że mu się nie należy, co dotyczy zarówno osoby, która została pouczona o okolicznościach, w jakich nie powinna pobierać świadczeń, jak też tej osoby, która uzyskała świadczenia na podstawie nieprawdziwych zeznań lub dokumentów, albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd instytucji ubezpieczeniowej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 2009 r., I UK 174/09 i powołane tam liczne orzeczenia).

Oceniając zachowanie odwołującej się nie można zasadnie wywodzić o świadomym działaniu w złej woli ubezpieczonej w znaczeniu jak wyżej.

Z tych względów zarzuty apelującego nie mają uzasadnienia. W tym miejscu należy przywołać też utrwalone poglądy judykatury, w tym zwłaszcza wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2012 r., I UK 194/11, w którym przyjęto, że art. 66 ust. 2 ustawy zasiłkowej nie jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 84 ust. 2 ustawy systemowej, w tym znaczeniu, że wyłącza stosowanie tego ostatniego przepisu do nienależnie pobranych zasiłków chorobowych. Przepis art. 66 ust. 2 ustawy zasiłkowej określa w szczególności sposób zasady potrącenia oraz egzekucji, nie wyłącza natomiast stosowania definicji nienależnie pobranych świadczeń, wynikającej z art. 84 ust. 2 ustawy systemowej, do nienależnie pobranych zasiłków chorobowych. Żaden z przepisów ustawy zasiłkowej nie reguluje odmiennie niż art. 84 ust. 2 ustawy systemowej kwestii zwrotu nienależnie pobranych świadczeń. Innymi słowy do kwestii dotyczącej zwrotu nienależnie pobranych zasiłków chorobowych, mają w pełnym zakresie zastosowanie art. 84 ust. 1, 2 i 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Według tych przepisów, osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, w tym zasiłek chorobowy, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami (art. 84 ust. 1). Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia (art. 84 ust. 2). Innymi słowy warunkiem uznania, że wypłacone świadczenie, jako mające charakter świadczenia nienależnie pobranego, podlega zwrotowi jest świadomość osoby, która takie świadczenia pobrała - wynikająca ze stosownego pouczenia - o braku prawa do niego.

Jak wynika z niekwestionowanych okoliczności faktycznych, wnioskodawczyni nie została pouczona o braku prawa do pobierania zasiłku chorobowego. Brak takiego pouczenia powoduje brak wystąpienia przesłanki uznania świadczenia

za nienależne, gdy się dodatkowo uwzględni, że wnioskodawczyni nie można postawić zarzutu świadomego i celowego wprowadzenia w błąd organu rentowego. Wszystko to trafnie wziął pod uwagę Sąd Rejonowy uznając, że wypłacony wnioskodawczyni zasiłek chorobowy nie miał charakteru świadczenia nienależnego w rozumieniu art. 84 ust. 2 ustawy systemowej.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385 k.p.c. orzeczono jak w wyroku.